

5393. Zakon o vračanju protipravno odstranjenih predmetov kulturne dediščine
(ZVPOPKD)

Na podlagi druge alineje prvega odstavka 107. člena in prvega odstavka 91. člena
ustave Republike Slovenije izdajam

U K A Z

o razglasitvi zakona o vračanju protipravno odstranjenih predmetov kulturne
dediščine (ZVPOPKD)

Razglašam zakon o vračanju protipravno odstranjenih predmetov kulturne dediščine
(ZVPOPKD), ki ga je sprejel Državni zbor Republike Slovenije na seji 28.
novembra 2003.

Št. 001-22-109/03

Ljubljana, dne 9. decembra 2003

Predsednik
Republike Slovenije
dr. Janez Drnovšek l. r.

Z A K O N

O VRAČANJU PROTIPRAVNO ODSTRANJENIH PREDMETOV KULTURNE DEDIŠČINE (ZVPOPKD)

I. poglavje

SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

(vsebina zakona)

Ta zakon ureja vračanje predmetov premične kulturne dediščine,
ki so bili protipravno odstranjeni z ozemlja Republike Slovenije
in prineseni na ozemlje katereod držav članic Evropskih
skupnosti, ki delujejo v okviru Evropske unije (v nadaljnjem
besedilu: države članice), ali protipravno odstranjeni z ozemlja
držav članic in prineseni na ozemlje Republike Slovenije.

2. člen

(osrednji organ)

(1) Ministrstvo, pristojno za kulturno dediščino (v nadaljnjem
besedilu: ministrstvo za kulturo), je osrednji organ, odgovoren
za usklajevanje, organiziranje in spremljanje dejavnosti v zvezi
z vračanjem protipravno odstranjenih predmetov kulturne
dediščine. Ministrstvo za kulturo mora sodelovati z organi držav
članic, ki so odgovorni za usklajevanje nalog v zvezi z
vračanjem protipravno odstranjenih predmetov kulturne dediščine

v državah članicah (v nadaljnjem besedilu: osrednji organi držav članic).

(2) Ministrstvo za kulturo mora o dejavnostih v zvezi v vračanjem predmetov kulturne dediščine obveščati druge organe in organizacije v Republiki Sloveniji, v katerih pristojnost sodijo dejavnosti v zvezi z iskanjem predmetov kulturne dediščine oziroma njihovim varstvom.

II. poglavje

VRAČANJE SLOVENSКИH PREDMETOV KULTURNE DEDIŠČINE IZ DRŽAV ČLANIC

3. člen

(predmeti, katerih vračilo se zahteva)

(1) Republika Slovenija lahko od države članice zahteva vračilo protipravno odstranjenega predmeta kulturne dediščine, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

(a) da predmet spada v eno ali obe od naslednjih kategorij predmetov kulturne dediščine:

- je inventariziran kot del javne zbirke muzeja, arhiva ali knjižnice oziroma kot del opreme ali zbirke verske skupnosti,
- sodi v eno od zvrsti predmetov kulturne dediščine, ki jih s pravilnikom določi ministrica ali minister, pristojen za kulturno dediščino (v nadaljnjem besedilu: minister za kulturo);

(b) ter je bil predmet pred ali po odstranitvi uvrščen v nacionalno bogastvo umetniške, zgodovinske ali arheološke vrednosti (v nadaljnjem besedilu: nacionalno bogastvo).

(2) Kot protipravno odstranjen se šteje predmet kulturne dediščine, ki je bil odstranjen z ozemlja Republike Slovenije v nasprotju s predpisi, ki urejajo izvoz predmetov kulturne dediščine, oziroma v nasprotju z Uredbo Sveta (EGS) št. 3911/92 z dne 9. 12. 1992 o izvozu kulturnih dobrin (v nadaljnjem besedilu: Uredba Sveta 3911/92). Za protipravno odstranjen se šteje tudi predmet kulturne dediščine, ki ni bil vrnjen na ozemlje Republike Slovenije ob izteku obdobja zakonite začasne odstranitve oziroma so bili kršeni drugi pogoji njegove začasne odstranitve.

4. člen

(nacionalno bogastvo)

(1) Kot nacionalno bogastvo se šteje predmet, ki izpolnjuje enega ali več od naslednjih pogojev:

1. da ima status kulturnega spomenika državnega ali lokalnega pomena,
2. da gre za več kot 100 let star arheološki predmet, ki izhaja iz izkopavanj in najdišč na kopnem ali pod vodo, arheoloških

območij ali arheoloških zbirk,

3. da gre za več kot 100 let star sestavni del arhitekturnega, zgodovinskega ali sakralnega spomenika, ki je bil razstavljen,

4. da je inventariziran kot del opreme ali zbirke verske skupnosti, ali

5. da ima za Republiko Slovenijo kulturno vrednost zaradi svojega zgodovinskega, umetnostnega, znanstvenega ali splošnega človeškega pomena.

(2) O tem, ali ima določeni predmet kulturno vrednost v skladu s 5. točko prejšnjega odstavka, odloči minister za kulturo.

Minister za kulturo odloči, da ima predmet kulturno vrednost za Republiko Slovenijo, če ustreza enemu ali več od naslednjih meril:

1. predmet je delo umetnice ali umetnika, oblikovalke ali oblikovalca, ustvarjalke ali ustvarjalca, pomembnega za določeno področje kulture v Sloveniji,

2. predmet je izdelek domače ustvarjalnosti oziroma znanja,

3. predmet je značilen s stališča kulturne dediščine Republike Slovenije ali njenih regij,

4. predmet je povezan z osebnostjo, pojavom ali dogajanjem, pomembnim za slovensko zgodovino oziroma za zgodovino na ozemlju Republike Slovenije,

5. predmet je povezan s kulturnim spomenikom ali z drugim pomembnim kulturnim okoljem,

6. predmet je na ozemlju Republike Slovenije redek, ogrožen ali bo postal redek.

5. člen

(pristojni organi)

(1) Odločitev o sprožitvi postopka za vrnitev predmeta kulturne dediščine, ki je bil protipravno odstranjen z ozemlja Republike Slovenije, sprejme minister za kulturo in ga posreduje državnemu pravobranilstvu.

(2) Ministrstvo za kulturo mora o sproženem sodnem postopku za vračilo predmeta kulturne dediščine, ki je bil protipravno odstranjen z ozemlja Republike Slovenije, takoj obvestiti osrednji organ države članice, od katere se zahteva vračilo.

(3) Drugi organi in organizacije v Republiki Sloveniji, v katerih pristojnost sodijo dejavnosti v zvezi z iskanjem predmetov kulturne dediščine oziroma njihovim varstvom, morajo v skladu s svojimi pristojnostmi storiti vse potrebno, da se zagotovi vračilo predmetov kulturne dediščine, ki so bili protipravno odstranjeni z ozemlja Republike Slovenije.

III. poglavje

VRAČANJE PREDMETOV KULTURNE DEDIŠČINE Z OZEMLJA REPUBLIKE
SLOVENIJE V DRŽAVE ČLANICE

6. člen

(obveznost vračanja predmetov kulturne dediščine)

(1) Državi članici se vrne predmet kulturne dediščine, ki je bil protipravno odstranjen z ozemlja te države članice in se nahaja na ozemlju Republike Slovenije, če gre za predmet, ki je bil pred ali po protipravni odstranitvi z ozemlja države članice v skladu z njenimi predpisi uvrščen med nacionalna bogastva umetniške, zgodovinske ali arheološke vrednosti, in ki bodisi:

- sodi v katero od javnih zbirk, s katerimi upravljajo muzeji, knjižnice ali arhivi države članice. Javne zbirke so zbirke, ki so v lasti države članice, njenih regij ali lokalnih skupnosti. Javne zbirke so tudi zbirke v lasti ustanov na ozemlju države članice, če so te ustanove po zakonodaji države članice opredeljene kot javne ustanove in so v lasti te države, njenih regij ali lokalnih skupnosti oziroma jih te v večji meri financirajo;

- sodi v inventarje verskih skupnosti v državi članici;

- sodi v eno od zvrsti predmetov kulturne dediščine, ki jih določa aneks k Direktivi Sveta 93/7/EGS z dne 15. marca 1993 o vračanju predmetov kulturne dediščine, ki so bili protipravno odstranjeni z ozemlja države članice.

(2) Šteje se, da je bil predmet iz prejšnjega odstavka protipravno odstranjen z ozemlja države članice, če je bil z njenega ozemlja odstranjen v nasprotju njenimi predpisi o varstvu kulturne dediščine oziroma v nasprotju z Uredbo Sveta 3911/92, ali če ni bil vrnjen ob izteku obdobja zakonite začasne odstranitve oziroma če so bili kršeni drugi pogoji začasne odstranitve.

(3) O vrnitvi predmeta kulturne dediščine odloči sodišče na predlog države članice.

7. člen

(iskanje in preverjanje predmetov kulturne dediščine)

(1) Država članica lahko na ministrstvo za kulturo naslovi pisno vlogo za izsleditev določenega predmeta kulturne dediščine, ki je bil protipravno odstranjen z ozemlja te države, ter za ugotovitev identitete osebe, ki izvršuje neposredno oblast nad tem predmetom. Vloga mora vsebovati vse podatke, potrebne za lažje iskanje, predvsem dejansko oziroma domnevno lokacijo predmeta.

(2) Ministrstvo za kulturo po prejemu vloge iz prejšnjega odstavka o njej obvesti tiste organe in organizacije, ki bi lahko pripomogli k izsleditvi predmeta oziroma ugotovitvi identitete osebe, ki izvršuje neposredno oblast nad predmetom. Ministrstvo za kulturo izvede tudi druga potrebna dejanja, ki so v njegovi pristojnosti, za izsleditev predmeta kulturne

dediščine ter osebe, ki izvršuje neposredno oblast nad tem predmetom.

(3) Ministrstvo za kulturo mora obvestiti državo članico o predmetu kulturne dediščine, odkritem na ozemlju Republike Slovenije, za katerega obstajajo razlogi za sum, da je bil protipravno odstranjen z ozemlja te države članice.

(4) Ministrstvo za kulturo v okviru svojih pristojnosti omogoči pristojnim organom države članice, ki je prejela obvestilo iz prejšnjega odstavka, da na ozemlju Republike Slovenije preverijo, ali je določen predmet res predmet kulturne dediščine, če se preverjanje opravi v dveh mesecih od obvestila iz drugega odstavka tega člena.

(5) Inšpektorica ali inšpektor, pristojen za nadzor nad izvajanjem predpisov o varstvu kulturne dediščine, je pooblaščen za izvajanje nalog izsleditve predmeta kulturne dediščine, ugotovitve identitete osebe, ki izvršuje neposredno oblast nad tem predmetom, ter omogočanja pristojnim organom države članice, da preverijo, ali je določen predmet res predmet kulturne dediščine.

(6) Ministrstvo za kulturo se mora truditi, da oseba, ki izvršuje neposredno oblast nad predmetom kulturne dediščine, ter država, ki zahteva njegovo vračilo, dosežeta sporazum o prostovoljni vrnitvi predmeta kulturne dediščine. Ministrstvo za kulturo lahko ob soglasju države članice ter osebe, ki izvršuje neposredno oblast nad predmetom, posreduje med njima v pogajanjih o prostovoljnem vračilu predmeta kulturne dediščine.

8. člen

(obveznosti drugih organov)

(1) Organi in organizacije v Republiki Sloveniji, v katerih pristojnost sodijo dejavnosti v zvezi z iskanjem predmetov kulturne dediščine oziroma njihovim varstvom morajo v skladu s svojimi pristojnostmi sodelovati z ministrstvom za kulturo ter mu nuditi ustrezno pomoč, predvsem:

1. obveščati ministrstvo za kulturo o iskanju in o najdbah predmetov kulturne dediščine, ki so bili protipravno odstranjeni oziroma za katere obstaja sum, da so bili protipravno odstranjeni, in o drugih zadevah, povezanih s protipravnimi odstranitvami predmetov kulturne dediščine;

2. ter po obvestilu ministrstva za kulturo o prejemu vloge iz prvega odstavka 7. člena tega zakona izvesti iskanje določenega predmeta kulturne dediščine, ki je bil protipravno odstranjen z ozemlja države članice, ter ugotovitev identitete osebe, ki izvršuje neposredno oblast nad tem predmetom.

(2) Če kateri od organov oziroma oseb iz prejšnjega odstavka prejme vlogo iz prvega odstavka 7. člena tega zakona, jo mora odstopiti ministrstvu za kulturo.

9. člen

(predlog za vračilo predmeta kulturne dediščine)

(1) Država članica lahko pred pristojnim sodiščem v Republiki Sloveniji vloži predlog za vračilo predmeta kulturne dediščine, ki je bil protipravno odstranjen z njenega ozemlja.

(2) Sodišče odloči v nepravdnem postopku.

(3) Predlogu mora biti priložena:

1. listina, ki opisuje predmet kulturne dediščine, čigar vračilo se zahteva,

2. izjava države članice, da gre za predmet kulturne dediščine v skladu s tem zakonom,

3. listina, ki jo je izdal pristojni organ države članice, iz katere izhaja, da je bil navedeni predmet kulturne dediščine protipravno odstranjen z njenega ozemlja.

4. navedba osebe, ki mora vrniti zahtevani predmet kulturne dediščine (v nadaljnjem besedilu: nasprotni udeleženec). Nasprotni udeleženec je oseba, ki v svojem imenu izvršuje neposredno oblast nad predmetom kulturne dediščine, oziroma če takšne osebe ni, je neznana ali nedosegljiva, oseba, ki izvršuje neposredno oblast nad predmetom kulturne dediščine v tujem imenu.

5. dokazila o tem, da je predlog vložen v roku iz 11. člena tega zakona.

(4) Če država članica zahteva vračilo predmeta kulturne dediščine, ki sodi v eno od zvrsti predmetov kulturne dediščine iz tretje alineje prvega odstavka 6. člena tega zakona, se kot vrednost zahtevanega predmeta kulturne dediščine upošteva vrednost, ki jo ima predmet v Republiki Sloveniji v času vložitve predloga.

(5) Ministrstvo za kulturo ima položaj udeleženca ali udeleženke (v nadaljnjem besedilu: udeleženca) v postopku.

10. člen

(pristojnost sodišča)

(1) Za odločanje o vrnitvi predmeta kulturne dediščine je pristojno okrožno sodišče, na katerega območju ima nasprotni udeleženec stalno ali začasno prebivališče oziroma sedež.

(2) Če se krajevne pristojnosti sodišča ne da določiti na način iz prejšnjega odstavka, je krajevno pristojno okrožno sodišče, na območju katerega je predmet kulturne dediščine, katerega vračilo se predlaga.

11. člen

(roki za vložitev predloga)

(1) Predlog za vračilo predmeta kulturne dediščine mora biti vložen najkasneje v enem letu od dne, ko je država članica, ki

zahteva vračilo, zvedela, kje je predmet kulturne dediščine in kdo je oseba, ki je zavezana za vračilo predmeta.

(2) Predlog mora biti vložen najkasneje 30 let po tem, ko je bil predmet kulturne dediščine protipravno odstranjen z ozemlja države članice, ki zahteva vračilo. Izjema so predmeti kulturne dediščine, ki so deli javnih zbirk iz prve alineje prvega odstavka 6. člena tega zakona ter sakralni predmeti kulturne dediščine iz druge alineje prvega odstavka 6. člena tega zakona, če so ti predmeti kulturne dediščine predmet posebnega varstva po pravu države članice, ki zahteva vračilo. V teh primerih mora biti predlog vložen najpozneje v 75 letih, razen če mednarodna pogodba z državo članico, ki zahteva vračilo, določa daljši rok za zahtevanje vračila.

12. člen

(obvestilo o začetem postopku)

Država, ki zahteva vračilo, mora o vložitvi predloga za vračilo predmeta kulturne dediščine nemudoma obvestiti ministrstvo za kulturo. Po prejemu tega obvestila mora ministrstvo za kulturo o tem obvestiti osrednje organe drugih držav članic.

13. člen

(odločitev sodišča)

(1) V postopku za vračilo predmeta kulturne dediščine opravi sodišče narok.

(2) Sodišče odloči, da je nasprotni udeleženec dolžan predlagatelju izročiti predmet kulturne dediščine, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

1. da gre za predmet kulturne dediščine v skladu z prvim odstavkom 6. člena tega zakona;
2. da je bil ta predmet protipravno odstranjen z ozemlja države članice, ki zahteva vračilo;
3. da je bil predlog vložen v roku iz 11. člena tega zakona;
4. da je bil predmet kulturne dediščine odstranjen iz države članice, ki zahteva vračilo, po roku iz 19. člena tega zakona;
5. da je imel nasprotni udeleženec v času vročitve predloga neposredno oblast nad predmetom kulturne dediščine.

14. člen

(denarna odškodnina)

(1) Nasprotni udeleženec, ki dejansko oblast nad predmetom kulturne dediščine uresničuje v svojem imenu, ima do konca prvega naroka pravico predlagati, da mu mora država, ki je predlagala vračilo, plačati primerno denarno odškodnino ob vrnitvi predmeta.

(2) V sklepu, s katerim ugotovi predlogu za vračilo, sodišče odloči tudi o odškodnini.

(3) Sodišče prisodi odškodnino, če je upravičenka ali upravičenec (v nadaljnjem besedilu: upravičenec) iz prvega odstavka tega člena pri pridobitvi predmeta kulturne dediščine ravnal v dobri veri in izkazal primerno skrbnost. Primerno višino odškodnine sodišče določi ob upoštevanju vseh okoliščin primera.

(4) Če je upravičenec iz prvega odstavka tega člena pridobil predmet kulturne dediščine z neodplačnim pravnim poslom ali z dedovanjem, ima pravico do denarne odškodnine le v primeru, če bi to pravico imela tudi oseba, od katere je pridobil predmet.

15. člen

(stroški postopka in izročitev predmeta)

(1) Stroške postopka, stroške, ki bodo predvidoma nastali z vračilom predmeta, ter stroške morebitnih začasnih ukrepov zavarovanja predmeta kulturne dediščine, katerega vračilo se zahteva, nosi država članica, ki zahteva vračilo.

(2) Sodišče v sklepu, s katerim je ugodilo predlogu za vračilo in nasprotnemu udeležencu prisodilo denarno odškodnino določi, da mora država, ki je zahtevala vračilo, denarno odškodnino položiti pri sodišču, sodišče pa jo bo izročilo nasprotnemu udeležencu, ko bo prejelo obvestilo ministrstva za kulturo, da je bil predmet kulturne dediščine izročen državi članici.

(3) Nasprotni udeleženec mora izročiti predmet kulturne dediščine državi članici, ki je zahtevala vračilo, v treh dneh po tem, ko je država članica položila navedeni znesek pri sodišču. Postopek vračila se opravi pri ministrstvu za kulturo, ki o tem zastavi zapisnik in o izpolnitvi obveznosti vračila predmeta obvesti pristojno sodišče.

16. člen

(razmerje do drugih postopkov)

(1) Sodišče določi primerno odškodnino po 14. členu tega zakona ter stroške po 15. členu tega zakona ne glede na morebitno pravico države članice, ki zahteva vračilo, da sproži ustrezen postopek za povračilo teh zneskov od osebe, ki je odgovorna za protipravno odstranitev predmeta kulturne dediščine z njenega ozemlja.

(2) Vložitev predloga države članice za vračilo predmeta kulturne dediščine po tem zakonu ni ovira za vložitev tožbe za vračilo istega predmeta iz naslova lastninske pravice. Če teče pravda za vračilo predmeta kulturne dediščine iz naslova lastninske pravice, lahko sodišče nepravdni postopek po tem zakonu prekine do pravnomočnosti odločitve v pravnem postopku.

(3) Odločitev sodišča v nepravdnem postopku po tem zakonu ne posega v druga civilnopravna razmerja in v kazenskoopravno

odgovornost ter v možnost uvedbe kazenskega postopka v zvezi z protipravno odstranitvijo predmeta kulturne dediščine.

(4) Lastninska pravica na predmetu kulturne dediščine se po vračilu presoja po pravu države članice, ki je zahtevala vračilo.

IV. poglavje

DRUGE DOLOČBE

17. člen

(drugi postopki)

Postopki vračanja predmetov kulturne dediščine po tem zakonu ne posegajo in ne vplivajo na postopke odkrivanja in pregona kaznivih dejanj, storjenih v zvezi s protipravno odstranitvijo predmetov kulturne dediščine.

18. člen

(poročilo o izvajanju zakona)

Vlada mora najmanj enkrat na tri leta sprejeti poročilo o izvajanju tega zakona. Predlog poročila pripravi Ministrstvo za kulturo.

19. člen

(uporaba zakona)

Ta zakon se uporablja za vračilo predmetov kulturne dediščine, ki so bili protipravno odstranjeni z ozemlja Republike Slovenije oziroma držav članic od vključno 1. 1. 1993 dalje.

20. člen

(izvršilni predpis)

Minister za kulturo s pravilnikom določi zvrsti predmetov kulturne dediščine iz druge alineje točke (a) prvega odstavka 3. člena tega zakona v 15 dneh po uveljavitvi tega zakona.

21. člen

(prenehanje veljavnosti)

(1) Z uveljavitvijo tega zakona prenehajo veljati določbe 34. in 35. člena zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 7/99), kolikor se nanašajo na vračanje predmetov kulturne dediščine iz držav članic v Republiko Slovenijo ter iz Republike Slovenije v države članice, ki so bili protipravno odstranjeni po 31. 12. 1992.

(2) Začeti postopki vračanja predmetov kulturne dediščine, v katerih vračilo zahtevajo države članice, se končajo po določbah

predpisov, ki so veljali do uveljavitve tega zakona.

22. člen

(končna določba)

Ta zakon začne veljati z dnem začetka članstva Republike Slovenije v Evropskih skupnostih, ki delujejo v okviru Evropske unije.

Št. 612-04/03-7/1

Ljubljana, dne 28. novembra 2003.

EPA 923-III

Predsednik
Državnega zbora
Republike Slovenije
Borut Pahor l.r.

UNESCO Cultural Heritage Laws Database
(Copyright and Disclaimer apply)